

LAIKI IN DRUŽINE POSLANI V SVET

(prevod članka iz knjige *Battezzati e inviati*, str. 367-374)

II. Vatikanski koncil, ki poklicanost laikov in njihovo poslanstvo opisuje v pozitivni luči, brez dvoma predstavlja prelomnico v vlogi laikov v Cerkvi. Verni laiki so »preko krsta včlenjeni v Kristusa in tvorijo Božje ljudstvo. Kot taki so v okviru svojega stanu deležni Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe in, v Cerkvi in svetu, na svoj način izpolnjujejo poslanstvo celotnega krščanskega ljudstva« (*Lumen gentium*, 31).

Dejavna in prelomna vloga laikov se je tekom naslednjih desetletij postopoma razjasnjevala, nakar je s Sinodo iz leta 1987, ki je bila osredotočena ravno na laike, prišlo do nove prelomnice. Naslov tega sinodalnega srečanja je bil: »*Poklicanost in poslanstvo laikov v Cerkvi in svetu*«. Leta 1988 je kot sad refleksije tega sinodalnega srečanja papež Janez Pavel II. objavil »*Christifideles Laici*«, kjer je poklicanost in poslanstvo laikov predstavljeno v prispodobi o delavcih, ki jih je gospodar, potem ko se je z njimi dogovoril o plačilu, poslal delat v svoj vinograd. Svet je tako razumljen kot prostor, kjer laiki živijo in izpričujejo svojo vero: »Je `območje`, predstavljeno v dinamičnih izrazih: verni laiki živijo v svetu, t.j. vezani so na vsakovrstne zadolžitve in svetna opravila in v običajne družinske in socialne življenjske razmere, v katere je njihovo življenje vpeto (*Christifideles Laici*, 15). Laiki, kot čisto običajni ljudje, živijo v svetu, študirajo, delajo, vzpostavljajo prijateljstva in prepletajo socialne, strokovne oz. poklicne in kulturne odnose. »In ravno znotraj teh okolij, v svetu, so laiki poklicani, da živijo svojo vero in pričujejo za krščansko življenje. To je njihovo poslanstvo. » Tako biti in delovati v svetu za laike ni samo antropološka in sociološka, ampak predvsem teološka in cerkvenostna stvarnost. V njihovi znotraj-svetni situaciji Bog izraža svoj načrt in vzgiba – na način, ki pritiče vsakemu posamezniku – težnjo k iskanju Božjega kraljestva preko časnih zadev in jih urejati v skladu Bogom`« (*Christifideles Laici*, 15).

Model po katerem se laik zgleduje je življenje Jezusa samega, ki je v človeškem sobivanju posvetil odnose, in sicer tako znotraj-družinske, kot širše-socialne. Kot je Jezus živel globoko človeško-božansko izkušnjo sveta, tako so k temu življenju poklicani tudi vsi krščeni laiki. Laiški stan torej ni nekaj podrejenega ali drugorazrednega. Laik, tako kot vsak kristjan, najde izvor svojega bistva in smisla v krstu. Papež Frančišek to razloži na svoj učinkovit in stvaren način: »Naša prva in temeljna posvetitev je ukoreninjena v našem krstu. Nihče se ne rodi kot škof, kakor tudi ne kot duhovnik. Krstili so nas kot laike in to je neizbrisno znamenje, ki ga nihče ne more razveljaviti. Dobro je da si zapomnimo, da Cerkev ni elita duhovnikov, posvečenih, škofov, ampak vseh, ki tvorijo Sveto Ljudstvo zvesto Bogu« (Pismo kardinalu Marcu Quelletu, 19. marec 2016).

Za vse krst predstavlja začetek krščanskega življenja, ki nas naredi za Božje otroke in nas kot kristjane umesti v svet. Vsi vstopamo v Cerkev kot krščeni laiki. Odnos vera-svet je v središču identitete kristjana, ki je v svoji izvorni obliki učenca misijonar, saj prinaša svet v sebi, znotraj sebe in okrog sebe, da ga preoblikuje v Velikonočnem Jezusu. Krst ga potopi v Velikonočno skrivnost, tako da vstopa v svet vedno bolj krščansko, kar ga napravi takšnega, da vedno bolj »umira svetu« in raste v Kristusu. Telesnost je zelo človeški način prinašanja v sebi »razsežnost«, katere velikonočna oblika je Cerkev (prim Gal 4,20). Poslanstvo/misijon se kaže kot odnos Bog – svet, Cerkev – svet, krščanska vera – kulture in religije. V središču tega odnosa je krščen laik, ki se, v zakonu oz. čistosti (devištvu), odloči za svoj odrešenjski odnos s svetom znotraj in izven sebe, preko in znotraj Cerkve, Kristusovem Telesu in Nevesti, ki je vedno v svetu za odrešenje sveta (Božje ljudstvo).

Krstna identiteta krščanskega laika bi morala ponovno vzpostaviti evharistično osrediščenost zakonskega življenja in posvečenega devištva/čistosti. V evharistiji se razkrije najgloblji smisel našega

bivanja v svetu: darovano telo in razlita kri kažeta na popolni in zastonjski dar samega sebe, kot smisel in polnost življenja (Jn 10,10). Zakonsko življenje in čistost/devišstvo sta bistveni obliki darovanja samega sebe, za posvečevanje, ravno preko svojega telesa (prim. Rim 12,1-2), ki umestita vsakega učenca-misijonarja v specifičen in edinstven odnos s svetom. Svoboda, pravica, mir, dialog, bratstvo in enotnost oz. občestvo človeštva niso zgolj preprosti sadovi Kraljestva, ki jih je potrebno zagovarjati in uveljavljati. So razsežnosti poslanstva, ki gradi Cerkev–Kraljestvo, kot resnično preobrazbo sveta, zahvaljujoč Veliki noči Jezusa na poti proti nebeškemu Jeruzalemu, eshatološki izpolnitvi Kraljestva. Božanska združitev bo imela zakonski značaj. Vsak živi, posvečuje in preobraža sebe in bližnje znotraj svoje poklicanosti kot poslanstvo. Cerkev je začetek in seme kraljestva. Zato Kraljestvo, nekoč izpolnjeno v eshatološki Veliki noči, je Cerkev v polnosti – Jagnjetova nevesta (Raz 19,9; 21; 22,17).

Zakonska zveza in družina skupaj z delom izražata preobrazbo sveta in predstavljata vsakodnevni način opravljanja poslanstva velike večine laikov, izpričajoč s tem svojo vero v delih ljubezni. Obstaja namreč povezava med poklicanostjo in krščansko družino. Slednja je »poganjana« s strani poslanstva: za to, da je družina krščanska, je nekoč morala biti evangelizirana, prejemajoč Kristusovo oznanilo. Poslanstvo je namreč tisto, kar družino opredli kot tako, posebej še v vzpostavljanju resničnega občestva ljubezni med zakoncema in v rojevanju in vzgoji otrok. Apostolska spodbuda *Familiaris Consortio* potrjuje, da je krščanska družina poklicana k aktivni in odgovorni vlogi v poslanstvu Cerkve, da se na svoj lasten in izviren način dà – v svojem bistvu in delovanju – kot intimna skupnost življenja in ljubezni na razpolago služenju Cerkvi in družbi (št. 50). Krščanska družina, utemeljena na zakramentu sv. zakona, je že po definiciji v sozvočju s poklicanostjo in nalogo, da oznanja vero in življenje. Vzgoja v veri poudarja odgovornost evangelizacije otrok, da postanejo Kristusovi učenci in misijonarji znotraj socialno-kulturnega okvirja, ki ni vedno prijazno za človeško družino, osnovano na zakonski zvezi, ki je resničnost ljubezni in enote moža in žene.

Družina je univerzalna stvarnost, ki se predstavlja kot osnovna celica družbe. Številne preobrazbe in mutacije, ki jo prizadenejo prostoru in času (prim. *Familiaris Consortio*, 31-57) zahtevajo, da si zapomnimo dejstvo, da družina, ne glede na valove sprememb ki povzročajo določeno erozijo in perverzijo, ni zgolj sociološko-antropološka stvarnost (kot dandanes marsikdo zatrjuje), ampak je teološko območje, katero je vključeno v odrešenjski načrt Boga, enega in trojnega, ki je – On sam – občestvo resnične ljubezni (prim. *Amoris Laetitia*, 10-11). Zares, s konceptom para in družine, Boga ljubezni, se razkrije ljudem kot Ženin (prim. *Familiaris Consortio*, 13), kar pomeni, da je trinitarična družina vzor za človeške družine in je podoba božjega občestva, katero sestavljajo Oče, Sin in Sveti Duh. Na ta način so človeške in krščanske družine poklicane, da postanejo **domače Cerkve**, ki služijo kot antropološko izhodišče pri graditvi Cerkve in družbe. Še več. Zakonska zveza, sklenjena po podobi zakonske zveze Kristusa s človeštvom (Cerkvijo), »napravi« človeško družino za prostor duhovne rasti in ter pedagoško orodje Kristusovega »poslanstva«, ki vodi človeštvo k polnemu občestvu z Bogom ljubezni. Naravna družina in krvno bratstvo, oplojeno s tem trinitaričnim občestvom, se predstavlja kot progresivna (postopna) metoda, kot sredstvo za postopno učenje osebne in vesoljne ljubezni do vsakega človeka, ki ga obravnava kot sina in hčer Boga, brata in sestro v Jezusu Kristusu. Ta nedvoumna povezava med Cerkvijo in družino pomeni, da v Jezusu Kristusu na veri utemeljene »družinske in bratske« vezi, ki se oplajajo preko vere vsakogar, ki posluša in uresničuje Božjo Besedo, prevzamejo primat nad krvnimi družinskimi odnosi, ne da bi slednje – krvne vezi – zavrgli (prim. Lk 8,21).

Strokovna/poklicna usposobljenost, razumljena kot svobodna, razumna in ustvarjalna sposobnost vzpostavljanja odnosov s svetom in ga preobražati, je običajen način s katerim krščeni laik uresničuje

svojo krstno poklicanost. V poklicanosti (v zakonskem življenju ali čistosti) in laičnem poklicu se kaže verodostojnost in predanost posameznika v veri, zahvaljujoč zakonskemu odnosu in poklicni kvalifikaciji. Biti dober oče in ženin, dobra mati in nevesta, zadeva tudi strokovno kompetentnost usposobljenost. Slednje pomeni biti dober delavec, zdravnik ali kompetenten profesor, kmet, ki je pozoren in sposoben. A tudi tisti, ki je fizično, moralno in psihično nezmožen tega aktivnega udejstvovanja, postane rodoviten v poslanstvu Cerkve zahvaljujoč evharistični daritvi samega sebe, združen v Vstajenju Jezusa, katerega del postane `zahvaljujoč` osebnem položaju trpljenja, boleznin in bolečin.

Poslanstvo kot vstajenjska preobrazba sveta, zahteva ponovno odkritje zakramentalne identitete, ki je lastna škofovski in duhovniški službi v kontekstu laiškega krsta božjega ljudstva. Ne obstaja nikakršno razlikovanje v smislu večvrednosti oz. manjvrednosti med kleriki in laiki, vendar pa obstaja ontološka razlika in ne samo v stopnji, po kateri sta evharistija in zakrament sprave v izključni domeni duhovniške službe (prim. *Lumen Gentium*). Ta razlika je vendar v službi neprekinjenega apostolskega nasledstva Cerkve (tradicija), katera prispeva k širjenju Resnice, ki rešuje. Edina prava krstna razlika glede odrešenja kristjana je tista, ki se vzpostavi med zakonskim stanom in čistostjo, t.j. med edina dva načina, ki napravita svet – telo, prostor rodovitnega razodevanja Boga, prostor njegovega odrešenja za nas in svet, prostor daritve nas samih Bogu.

Danes papež Frančišek potiska Cerkev proti periferiji/obrobju, v smer stalne zavezanosti sprejemanju, varovanju, spodbujanju in vključevanju, vse dokler se ne vzpostavi kultura srečanja, sprejemanja in občestva, ki pozna verodostojen odgovor na kulturo zavračanja, na kulturo smrti, diskriminatornih in zavračajočih migracij, trgovine z ljudmi. Njegov odgovor je jasen: »Cerkev v izhodu – laik v izhodu. Gre za to, da dvignemo pogled, za evangelijski pristop v svet, da izstopimo iz sebe, zato da ozdravljamo svet in njegove uboge, da usmerimo pogled na številne odrinjene iz našega sveta, na številne družine v težavah in potrebne usmiljenja, na številna še ne odkrita apostolska področja (Govor udeležencem Plenarnega zasedanja pontifikalnega sveta za laike, 17. junij 2016). Laiki so torej poklicani, da so v prvi »bojni« vrsti, prav v okoljih, ki so težko dosegljiva in sicer z zavezo predanosti, ki na nikakršen način ne sme biti manjša od predanosti tistih, ki so se odločili za posvečeno življenje. Ne samo Cerkev, ampak človeška družina danes potrebuje verne laike s trdno človeško in krščansko usposobljenostjo/formiranostjo, predvsem pa potrebuje mlade, moške in žene, ki imajo izkušnjo odločilnega osebnega srečanja s Kristusom. Zares, znamenje preobrazbe, ki jim ga je pustilo to osebno srečanje, »naredi« moža ali ženo zmožno, da si »umaže roke« in da »tvega«, nadaljuje papež Frančišek, da najde pogum, da gre naproti resničnemu poslanstvu: oznanjati Kristusa z življenjem in besedo.

V današnjem svetu so glavna prizorišča oznanjevanja in pričevanja **mesta**, predvsem **velike metropole**. Znotraj teh ogromnih urbanih centrov, poleg obupa in protislovij obstaja velika žeja po Bogu. In sem so krščeni laiki po veri in poklicni usposobljenosti poklicani, da izpričajo svoje srečanje s Kristusom in oznanjajo Veselo novico.

V teh zapletenih kontekstih, kjer je življenje pogosto zelo viharno, izstopata dve nujni stvari, ki naredita poslanstvo laikov verodostojno in plodovito. Na prvem mestu ostane osrednjega pomena usposabljanje/formiranje, in sicer na način, da bo poslanstvo učinkovito in v sozvočju s Cerkvijo. Krščansko usposabljanje oz. formiranje je nenadomestljivo, ker omogoča vernim laikom, ki so dejavni na različnih področjih, da se lahko soočijo z izzivi, ki jih predstavlja današnji svet v luči vere Cerkve.

Drugi temeljni vidik je nujnost, da se poslanstvo izvaja kot sad in znamenje skupnosti. Kot je že povedal Janez Pavel II. v »*Novo Millennio Inuente*«, apostolskem pismu, s katerim je nameraval »odpreti« novo tisočletje. V njem je skupnost opredeljena kot »drugo veliko območje, v katerem bo

potrebno izraziti odločno programsko zavezo, tako na nivoju vesoljne kakor tudi lokalne Cerkve, (...), ki uteleša in predstavlja samo bistvo skrivnosti Cerkve» (Novo Millenio Ineunte, 42). To pomeni življenje v duhu skupnosti in ljubezni, nadaljuje Janez Pavel II., »da se Cerkev kaže kot zakrament«, (...) t.j. kot znamenje in orodje tesne povezanosti z Bogom in povezanosti oz. občestva z vsem človeštvom«. Sveti poljski papež je intuitivno predvidel bistveno vlogo skupnosti znotraj Cerkve, posebno še njeno pomembnost v zagotavljanju verodostojnosti in učinkovitosti oznanjevanja, tako s strani posvečenih, kakor tudi laikov, ali pa še bolje, s strani skupnosti, kjer tako eni kot drugi živijo Božjo Besedo v skupnosti glede na njihovo poklicanost, zbranih okrog evharistije, izvira enotnosti. Za ta namen je potrebno napraviti vse »skupnosti« hiše in šole občestva (župnije, škofije, skupnosti, spontane skupine, bazična občestva, združbe (agregacije) in cerkvena gibanja). Tukaj se kaže resničen izziv začetka tisočletja. Torej, »preden postavimo konkretne pobude (iniciative), je potrebno spodbujati duhovnost občestva, da se le-to vzpostavi kot vzgojno načelo povsod, kjer se pojavlja človek in kristjan« (Novo Millenio Ineunte, 43).

Ravno v sklicevanju na ta dva vidika – usposabljanje in skupnost – je danes s strani cerkvenih gibanj in novih skupnosti ter združb (agregacij), ki so izšle iz Cerkve v letih kmalu po koncilu pa vse do današnjih dni, dan pomemben prispevek. Zaradi velike karizmatične raznovrstnosti, so ta cerkvena gibanja izkazala močno krstno misijonarsko zavezanost laikom, ponujajoč jim primerno krščansko formiranje za soočenje z izzivi današnje družbe in, v nekaterih primerih bolj v drugih pa manj, močno duhovnost občestva, kot prvino navdiha ter vitalen in cerkveni kažipot. Te skupnosti so se pojavile v glavnem kot `krajji` pričevanja za konkretno in skladno krščansko življenje, tako na osebni in občestveni nivoju, z namenom, da bi odgovorile na zahteve današnjega človeka.